

JOAQUIM ARENAS - SANTIAGO VIAL

DESCRIPCIÓ DELS RESULTATS
DELS CENSOS DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA
A L'ENSENYAMENT NO UNIVERSITARI

El sentit d'una descripció

Catalunya disposa actualment un model pedagògic general que, sota l'epígraf d'escola catalana, representa la resposta educativa a la voluntat sociopolítica de recuperació i d'enfortiment de la llengua i cultura catalanes.

L'escola catalana és un model d'ensenyament obligatori general per a tots els escolars de Catalunya i per a tots els nivells no universitaris. Es defineix com la comunitat educadora i docent que, exercint les prerrogatives pròpies de la institució escolar i respectant els drets lingüístics de tots els alumnes, els integra fent del català i la seva cultura la llengua i cultura pròpies de l'ensenyament. És, per tant, un procediment integrador que evita qualsevol mena d'assimilació lingüística, tant de la minoritzada com de la minoritzadora.

Aquest escrupolós respecte tant per la realitat de la llengua de l'individu com per la de la col·lectivitat, neix del convenciment que el respecte dels drets individuals no ha d'enfrontar-se al dels drets col·lectius. Necessàriament i amb risc de repetir obvietats, hem de fer notar que la mateixa definició del model d'escola catalana es correspon a la pròpia idiosincràsia del poble català i de la seva història sociolingüística.

La llengua catalana, com a mínim des del segle XIX, representa per a Catalunya el tret essencial, si no el definidor de la personalitat nacional. És per això que es converteix en l'eina útil de la integració de les distintes comunitats incorporades al llarg del temps, lluny de qualsevol marginació social. A diferència d'altres pobles que basen en la religió o fins i tot en les característiques racials el seu tarannà col·lectiu, el sentiment català atorga a la seva llengua el paper de conformadora de la personalitat catalana i s'estableix com a símbol de la unitat cultural i social de tots els catalans. La immigració no és vista socialment com un perill de pèrdua de identitat nacional si el català ocupa un estadi de llengua normalitzada. Per aquest motiu el sociolingüista català Francesc Vallverdú afirma que les immigracions són precisament les responsables de la conformació de Catalunya. En certa manera podríem dir que l'han feta precisament les immigracions. Al segle XVII un 20% de la po-

blació del Principat era d'origen gascó, i va assimilar fàcilment la nostra llengua i la nostra cultura. Al segle XIX vingueren molts immigrants aragonesos, als quals se sumaren, ja al segle XX, milers de murcians: tant els uns com els altres van acabar fonent-se amb els catalans "vells".

Hem de tenir present la funció integradora de la llengua catalana en la consciència social de Catalunya, pel que fa a les immigracions, per comprendre el consens al qual s'ha arribat majoritàriament en l'àmbit lingüístic. Si bé Catalunya pateix també problemes aïllats d'intolerància com la resta de nacions europees, l'educació sociolingüística integradora és en bona part responsable del clima de convivència i de pau social que es respira arreu del territori català. L'Estatut d'Autonomia, d'acord amb la Constitució espanyola, proclama l'oficialitat del català i l'oficialitat de l'espanyol, però únicament reconeix al català la característica històrica, sòcio-cultural i territorial de "llengua pròpia de Catalunya". Igualment, la Llei de Normalització Lingüística de 1983 estableix tot un conjunt de directrius que inequívocament suposin eliminar el precari estadi de llengua minoritzada que tenia el català sense atemptar contra els drets individuals dels ciutadans de Catalunya. La Llei reconeix que la reconstrucció nacional catalana passa indefugiblement per la normalització lingüística, entesa aquesta en el sentit recte, és a dir, com la recuperació de la plenitud d'ús públic de la llengua minoritzada en tots els seus àmbits. Però igualment reconeix i garanteix, en l'àmbit de l'ensenyament, el dret dels infants a rebre el primer ensenyament -de 3 a 6 anys- en la seva llengua habitual, ja sigui aquesta el català o el castellà, a banda de l'obligatorietat legal que suposa el coneixement de totes dues llengües al final de l'escolarització obligatòria. (Si bé es propicia, coherentment amb les aspiracions i lleis del país, que l'ensenyament es faci normalment en llengua catalana).

L'escola catalana, basant-se en les disposicions legals apuntades, s'ha fet seva, a més a més, la cèlebre proposta de Lambert que cal recordar: "En aquella comunitat en què hi ha un desig estès i conscient d'aconseguir una societat bilingüe o multilingüe cal donar prioritat, en els inicis de l'escolaritat, a la llengua o llengües que tenen menys possibilitats de desenvolupar-se, és a dir, que tenen més possibilitats de deixar-se descuidades". En proposar un ensenyament plurilingüe per al conjunt de la societat, l'escola catalana assenta les bases del que ha de ser, en el futur, un model cultural multilingüe, indispensable per a una pedagogia renovada que es proposi l'educació integral de l'alumne i que es basi en la llengua pròpia com a eix vertebrador de tota competència lingüística.

Amb l'elaboració i publicació de la *Descripció dels resultats dels censos de normalització lingüística escolar 1992-93*, s'acompleix el

procés d'una de les parts més importants d'aquest projecte d'escola catalana, avaluat globalment i en totes les variables que el conformen. Aquests resultats són els més actualitzats. Val la pena adduir, ara i aquí, que des del mateix any 1978, el de la incorporació oficial del català a l'escola mitjançant el Decret 2092/1978, fins als anys noranta, l'avaluació del sistema quant a l'ensenyament i ús de la llengua ha estat constant.

Aquesta realitat avaluadora ha esdevingut possible perquè s'ha disposat sempre d'una planificació general per a la incorporació del català a l'escola, sempre marcada per la legislació que progressivament s'ha anat dictant en funció de les possibilitats i capacitat d'acceptació per part del poble català considerant tots els seus components socials. La descripció dels censos té, doncs, per comesa fer avinent la realitat objectiva que, en el sentit que ens ocupa, mostra l'estat actual de l'educació primària i secundària.

La descripció en el marc que es fa en aquest estudi és un factor inestimable per a la reflexió i per a esmenar i esmerçar més esforç en aquells sectors que resulten menys puntuats.

DESCRIPCIÓ DELS RESULTATS

Aquesta descripció prendrà com a estructura bàsica el pla antic d'ensenyament, des de segon cicle d'educació infantil (parvulari), és a dir des dels 3 fins als 5 anys, seguint per l'educació primària, dels 6 fins als 13 anys i acabant per l'educació secundària, dels 14 fins als 17 anys. La diferència més gran es troba en les edats de 12 i 13 anys, que la reforma educativa situa a secundària i nosaltres les hem posat a primària. S'ha de tenir en compte, però, que en el curs 1992-93 la reforma encara no s'havia aplicat a aquests nivells. Els nivells d'aquestes edats dels centres que l'estaven practicant experimentalment, encara que ens constava que eren de secundària, nosaltres els vam comptabilitzar amb els de primària.

Educació infantil (2n cicle) i ensenyament primari

Fins ara hem realitzat tres censos a ensenyament primari en els cursos 1986-87, 1989-90 i, el darrer, el curs 1992-93. Les dades de parvulari i d'ensenyament primari s'han obtingut a través d'una enquesta que han contestat totes les escoles d'aquests nivells de Catalunya en aquests tres censos.

Alumnes catalanoparlants-castellanoparlants

1) En el darrer cens, hem seguit considerant només dues categories -catalanoparlants i castellanoparlants- i hem exclòs la dels bilingües. Això ha estat així per dos motius:

a) En un estudi que vam fer l'any 1987 -en el qual comparàvem el resultat de l'enquesta d'aquell any amb el d'una mostra d'escoles en les quals vam comprovar *in situ* diverses variables, entre d'altres les de la llengua familiar del nen en les tres categories, inclosa la dels bilingües- vam adonar que el nombre d'alumnes catalanoparlants de les enquestes era el mateix que el de la mostra de l'estudi; en canvi, el nombre de castellanoparlants de les enquestes era igual al de la mostra més el nombre de bilingües. Això ens va fer suposar que aquesta darrera categoria es comporta com a castellanoparlant quant a llengua familiar.

b) Tal com apunten darrers treballs de sociolingüística, el concepte de llengua familiar bilingüe no és prou clar com per poder fer-ne una categoria estable i ben definida.

Sembla que l'adscripció a la categoria de bilingüe, si es pogués aplicar, s'hauria de fer tenint en compte contextos més amplis i, sobretot, tenint en compte a la vegada d'altres factors aliens a la família com són el lloc de treball, el sexe, l'edat, la categoria socio-professional, i les relacions extralaborals i extrafamiliars. En el cas d'un nen en edat d'escolarització, aquestes variables queden reduïdes a la llengua familiar, a la llengua del lloc de treball i a la de les relacions extrafamiliars. El lloc de treball és l'escola i és l'objecte d'aquest estudi; per tant, en el cas que ara estem estudiant, només ens cal parlar de llengua familiar i de llengua extrafamiliar; així doncs, al concepte de bilingüe familiar s'hi superposa el de bilingüe extrafamiliar. La superposició d'aquests dos bilingüismes complica l'adscripció d'un nen a aquesta categoria. Per altra banda, també s'apunta últimament la hipòtesi que el possible bilingüisme de la família es transforma bàsicament en fills castellanoparlants. Per tant, per als alumnes de parvulari i primària, prescindint de la influència de l'escola, només queden dues categories prou definides per classificar els nens segons la llengua familiar i extrafamiliar: la de catalanoparlant i la de castellanoparlant. Així i tot, a l'enquesta hem continuat parlant només de llengua familiar per no complicar les respostes de les escoles.

2) En el darrer cens, els resultats han seguit, en general, una evolució cap a una presència més gran del català en la docència; això, ja s'havia manifestat en la comparació dels cursos anteriors en què es van realitzar censos sociolingüístics de l'escola de Catalunya: 1986-87 i 1989-90.

En els tres censos es poden distingir tres zones:

a) Zones amb majoria de castellanoparlants. Són les més poblades i estan al voltant dels nuclis industrials i de serveis (Barcelonès, Baix Llobregat, Vallès Occidental, Tarragonès...).

b) Zones equilibrades entre els parlants de les dues llengües, però amb majoria de catalanoparlants. Són les zones turístiques i nuclis industrials i de serveis secundaris (els Empordans, la Selva, la Cerdanya, el Segrià, el Gironès, el Bages, l'Anoia...).

c) Zones amb gran majoria de catalanoparlants. Són les que podríem qualificar de rurals i amb molt poca població.

3) Tot i que els resultats són molt semblants als dels cursos anteriors, s'ha constatat que la població escolar global de Catalunya ha augmentat, molt lleugerament, el percentatge de catalanoparlants al llarg de 6 cursos:

1986-87	39%	de catalanoparlants
1989-90	40%	de catalanoparlants
1992-93	41%	de catalanoparlants

La variació al llarg dels diferents cicles i etapes d'aquestes edats en el curs 1992-93 és la següent:

Parvulari	44%	de catalanoparlants
Cicle inicial	42%	de catalanoparlants
Cicle mitjà	40%	de catalanoparlants
Segona etapa	39%	de catalanoparlants

És a dir, la població escolar catalanoparlant té una tendència de recuperació. Aquest model de creixement és realment important en el cas de Barcelona-ciutat, on puja una mitjana de 7 o 8 punts si descomptem Ciutat Vella, les Corts i Nou Barris, que en general també pugen, però una mica menys. Tenen un creixement petit, per sota de la mitjana de Catalunya, totes les comarques amb gran majoria de castellanoparlants: Baix Llobregat, Barcelonès i el districte municipal de Nou barris de Barcelona-ciutat. Algunes comarques, que estan situades a la banda mitjana del percentatge de catalanoparlants, tenen un increment igual al de la mitjana de Catalunya o superior i es concentren en dues zones concretes; una de les quals està composta per les comarques del Maresme, el Vallès Occidental i el Vallès Oriental, i l'altra està formada per l'Alt Camp, l'Alt Penedès i el Garraf. En general, la resta de les comarques, situades gairebé totes a la banda alta del percentatge de catalanoparlants, fluctuen entre un petit augment o disminució: són les que han aportat menys increment de catalanoparlants.

Finalment, cal esmentar que hi ha algunes comarques, poques, que tenen una variació anormal; segurament aquesta anomalia és deguda a errors en la recollida de dades i tractaments posteriors. Una explicació d'aquest augment generalitzat podria ser la disminució de naixements entre la població castellanoparlant, alhora que entre els catalanoparlants s'han mantingut. No obstant això, hi pot haver causes diferents com poden ser certs moviments migratoris, encara que minúsculs i no ben estudiats encara.

4) Hi ha una notable diferència entre l'escola pública i la privada; mentre a l'escola pública el percentatge de catalanoparlants baixa a un 35%, a la privada puja al 48%. La població d'immigració recent és escolaritzada, bàsicament, per l'escola pública.

Escoles

1) Per classificar les escoles pendrem en consideració totes les àrees de parvulari i educació primària excepte les de llengües (Català, Castellà i Llengua estrangera). Considerem que una unitat d'aquests cicles fa la docència en català si la llengua oral que es fa servir entre professors i alumnes dins de l'aula és sempre o gairebé sempre la catalana; a més, tots els exercicis de lectura, d'escriptura, de pre-lectura, i de pre-escriptura siguin fets, també quasi tots, en català; i, a més a més, la llengua en què estan escrits els llibres de text o materials similars sigui majoritàriament la catalana.

El cens d'escoles que hem realitzat en el curs 1992-93 abarca des de parvulari de 3 anys fins a 8è d'EGB o 2n d'ESO, a diferència dels anteriors que començàvem a censar a pre-escolar de 4 anys.

2) Els criteris que hem fet servir per establir la frontera entre el que considerem o no considerem unitat que fa tot l'ensenyament en català són els següents:

a) Una unitat pot tenir 4 nivells quant a llengua oral:

- El nivell 1 és aquell que fa servir menys d'un 25% d'hores de docència en català.

- El nivell 2 és aquell que fa servir entre un 26% i un 50% d'hores de docència en català.

- El nivell 3 és aquell que fa servir entre un 51% i un 75% d'hores de docència en català.

- El nivell 4 és aquell que fa servir més d'un 75% d'hores de docència en català.

b) En el cas de la llengua escrita o de lectura ens trobem amb 3 nivells:

- El nivell 1 és aquell que fa servir sempre el castellà.
- El nivell 2 és aquell que fa servir el català i el castellà indistintament.
- El nivell 3 és aquell que fa servir sempre el català.

c) Quant als llibres de text la classificació és la mateixa que en el cas anterior.

Hem establert que una unitat que fa la docència en català a parvulari i a cycle inicial és la que pot tenir les combinacions següents:

Llengua Oral	Llengua escrita	Llibres de text
4	3	3
4	2	3
4	3	2
3	3	3
4	2	2
3	2	3
3	3	2

La immensa majoria de les unitats que han estat classificades en la categoria d'ensenyament en català pertanyen a la primera combinació, les 3 següents es donen alguna vegada i les 3 últimes no es troben gairebé mai. Per tant, encara que eliminéssim la segona, la tercera i la quarta combinació, ens trobaríem amb quasi la mateixa proporció d'unitats catalanes i eliminaríem d'aquest grup unitats en què el director de l'escola o el tutor s'ha mostrat excessivament primmirat a l'hora de contestar l'enquesta.

Hem establert que una unitat que fa la docència en castellà a parvulari i cycle inicial és la que pot tenir les combinacions següents:

Llengua Oral	Llengua escrita	Llibres de text
1	1	1
2	1	1
1	2	1
1	1	2

Les altres combinacions d'aquests cycles considerem que fan l'ensenyament en les dues llengües.

Pel que fa als altres cycles seria molt llarg i inútil exposar totes les combinacions possibles, ja que a la enquesta tenim informació d'àrea per àrea; de tota manera cal dir que les combinacions escollides per

classificar les unitats a cada una de les tres categories són molt semblants als casos de parvulari i cicle inicial.

3) Les escoles quedaran classificades segons les següents categories:

a) Si totes les unitats d'una escola fan les classes en català, segons els criteris esmentats en l'apartat anterior, la classificarem en el grup "catalanes".

b) Si els primers nivells fan la docència en català, però els superiors no la hi fan, ens trobem davant del grup de les "evolutives"; dins d'aquest grup hi ha dos subgrups:

- Les que arriben a fer en català més enllà de 2n de primària són el grup de les "evolutives 1".

- Les que no sobrepassen el 2n són el grup de les "evolutives 2".

c) Un altre grup serà el d'aquelles escoles en què algunes unitats fan alguna àrea en català, normalment les que marquen les disposicions vigents com a mínimes (tot i que hi ha escoles, poques, que no arriben a aquests mínims); aquest grup serà el de les "estacionàries".

d) Finalment, totes aquelles que fan la docència en castellà a totes les unitats pertanyen al grup "castellanes". Aquestes escoles són molt poques, però encara existeixen, són bàsicament parvularis privats.

Hem trobat molt poques escoles en què hi hagi alguna unitat dispersa que faci tot l'ensenyament en català sense que l'escola segueixi una línia evolutiva; en aquest cas l'hem comptabilitzat com a "estacionària".

4) En general, l'esquema que seguiria el percentatge d'escoles "catalanes" seria el mateix que en el cas de la llengua familiar:

a) Zones on són menys presents les escoles "catalanes" i tenen majoria de castellanoparlants, tant d'alumnes com de població en general. Són les més poblades i estan al voltant dels nuclis industrials i de serveis (Barcelonès, Baix Llobregat, Vallès Occidental, Tarragonès...).

b) Zones on són més presents les escoles "catalanes" i tenen majoria, poca, de catalanoparlants. Són les Zones turístiques i nuclis industrials i de serveis secundaris (els Empordans, la Selva, la Cerdanya, el Segrià, el Gironès, el Bages, l'Anoia...).

c) Zones en què totes les escoles són del grup de les "catalanes" amb una gran majoria de catalanoparlants. Són les que podríem qualificar de rurals i amb molt poca població.

5) Els resultats dels tres censos són força diferents.

	En català	Evolutives	Estacionàries	En castellà
1986-87	24%	39%	35%	2%
1989-90	36%	39%	24%	1%
1992-93	63%	26%	10%	1%

El 26% d'“evolutives” del darrer curs es divideix en un 11% d'“evolutives 1” i un 15% d'“evolutives 2”.

6) El percentatge d'escoles que fan tot l'ensenyament en català és pràcticament el mateix a l'escola pública i a la privada. En canvi, a l'escola pública és superior el percentatge de les “evolutives” i a l'escola privada, el de les “estacionàries”. Els percentatges d'escola que fan tot l'ensenyament en castellà és insignificant, tant a la pública com a la privada.

7) Hem fet una classificació territorial en cinc grups que tenen les característiques següents:

- a) El primer grup té gairebé el 100% d'escoles “catalanes”.
- b) El segon grup té, aproximadament, més del 50% d'escoles “catalanes”, una tercera part de les “evolutives 1” i “evolutives 2” i la resta són “estacionàries”.
- c) El tercer té al voltant d'un 15% de “catalanes” i un 85% d'“evolutives”.
- d) El quart, un 25% de “catalanes”, un 50% d'“evolutives” i un 20% d'estacionàries, aproximadament.
- e) L'últim té, si fa no fa, un 20% de “catalanes”, un altre 20% d'“evolutives”, un 55% d'estacionàries, i finalment un 5% de “castellanes”.

A les taules següents es pot comprovar el canvi de grup de cada comarca o districte municipal de Barcelona-ciutat a través dels sis anys abans esmentats. Les comarques del Pla de l'Estany, Pla d'Urgell i l'Alta Ribagorça no existien el curs 1986-87; a més, Barcelona-ciutat no la vam separar en districtes municipals aquell curs.

L'evolució dels territoris ha estat sempre en el mateix sentit; mai no s'ha donat el cas en el qual una comarca, per exemple, fes més docència en català en censos més antics que en els més nous.

Per altra banda, hi ha hagut canvis espectaculars com són molts districtes municipals de Barcelona-ciutat que han pasat del grup 5 (mínima docència en català) al grup 2 (presència notable de la docència en català).

PERTANYIEN AL GRUP 1

En el curs 86-87	En el curs 89-90	En el curs 92-93
	ALT CAMP	ALT EMPORDÀ
	TERRA ALTA	BAIX EMPORDÀ
	OSONA	GARROTXA
	BERGUEDÀ	GIRONÈS
	PLA DE L'ESTANY	SELVA
		ALT CAMP
		ALT Penedès
		CONCA DE BARBERÀ
		PRIORAT
		RIBERA D'EBRE
		MONTSIÀ
		TERRA ALTA
		CERDANYA
		OSONA
		RIPOLLÈS
		ANOIA
		BAGES
		BERGUEDÀ
		SOLSONÈS
		GARRIGUES
		NOGUERA
		SEGARRA
		URGELL
		ALT URGELL
		PALLARS SOBIRÀ
		PLA DE L'ESTANY
		PLA D'URGELL

PERTANYIEN AL GRUP 2

En el curs 86-87	En el curs 89-90	En el curs 92-93
ALT EMPORDÀ	ALT EMPORDÀ	BARCELONA 01
BAIX EMPORDÀ	BAIX EMPORDÀ	BARCELONA 02
GARROTXA	GARROTXA	BARCELONA 03
SELVA	GIRONÈS	BARCELONA 04
ALT CAMP	ALT Penedès	BARCELONA 06
ALT Penedès	BAIX CAMP	BARCELONA 09
CONCA DE BARBERÀ	CONCA DE BARBERÀ	BARCELONA 10
TERRA ALTA	PRIORAT	MARESME
OSONA	RIBERA D'EBRE	VALLÈS OCCIDENTAL

BAGES	CERDANYA	VALLÈS ORIENTAL
BERGUEDÀ	RIPOLLÈS	BAIX PENEDEès
SEGARRA	ANOIA	GARRAF
ALT URGELL	BAGES	TARRAGONÈS
	SOLSONÈS	BAIX CAMP
	SEGARRA	SEGRiÀ
	ALT URGELL	PALLARS JUSSÀ
	PALLARS BOBIRÀ	ALTA RIBAGORÇA

PERTANYIEN AL GRUP 3

En el curs 86-87	En el curs 89-90	En el curs 92-93
RIBERA D'EBRE	BAIX EBRE	
BAIX EBRE	MONTSIÀ	
MONTSIÀ	GARRIGUES	
	NOGUERA	
	URGELL	
	PLA D'URGELL	
	ALTA RIBAGORÇA	

PERTANYIEN AL GRUP 4

En el curs 86-87	En el curs 89-90	En el curs 92-93
MARESME	BARCELONA 09	BAIX LLOBREGAT
VALLÈS OCCIDENTAL	MARESME	BARCELONA 08
VALLÈS ORIENTAL	VALLÈS OCCIDENTAL	BARCELONÈS
GIRONÈS	VALLÈS ORIENTAL	
BAIX PENEDEès	BAIX PENEDEès	
GARRAF	GARRAF	
BAIX CAMP	TARRAGONÈS	
PRIORAT	SEGRiÀ	
CERDANYA	PALLARS JUSSÀ	
RIPOLLÈS		
ANOIA		
SOLONÈS		
GARRIGUES		
NOGUERA		
SEGRiÀ		
URGELL		
PALLARS JUSSÀ		
PALLARS SOBIRÀ		

PERTANYIEN AL GRUP 5

En el curs 86-87	En el curs 89-90	En el curs 92-93
BAIX LLOBREGAT	BAIX LLOBREGAT	BARCELONA 05
BARCELONÈS	BARCELONA 01	
TARRAGONÈS	BARCELONA 02	
BARCELONA-CIUTAT	BARCELONA 03	
	BARCELONA 04	
	BARCELONA 05	
	BARCELONA 06	
	BARCELONA 07	
	BARCELONA 08	
	BARCELONA 10	
	BARCELONÈS	

8) Per constatar quina ha estat la transformació de l'escola primària a Catalunya podem seguir el nivell que han assolit de docència en català les escoles evolutives. Aquestes dades es troben a la taula següent:

	P4	P5	1r	2n	3r	4t	5è	6è	7è
1986-87	10%	12%	10%	36%	7%	7%	13%	2%	3%
1992-93	12%	13%	8%	23%	7%	11%	15%	7%	5%

El percentatge ha estat calculat sobre el total d'escoles evolutives de cada curs. A més, les proporcions per nivells no són significativament diferents, tot i que s'observa que hi ha un cert desplaçament dels percentatges cap a la banda dels cursos superiors. Aquest desplaçament s'ha d'anar accentuant si l'evolució futura és igual a la d'aquests darrers anys.

Alumnes

1) Classifiquem l'escolarització d'un alumne segons la llengua que fa servir en la docència en tres categories:

a) Un alumne és escolaritzat en llengua catalana si la seva unitat fa la docència en català segons els criteris adoptats en el apartat anterior (ESCOLES).

b) Un alumne fa la docència en les dues llengües si la seva unitat fa la docència en les dues llengües.

c) Un alumne és escolaritzat en llengua castellana si la seva unitat fa la docència en castellà.

2) La distribució del percentatge d'alumnes que fan l'ensenyament

en català dóna el mateix resultat per zones urbanes, suburbanes i rurals que en el cas de les escoles.

3) Els resultats dels tres censos realitzats fins ara són força diferents.

	En català	Català-Castellà	En castellà
1986-87	42%	33%	25%
1989-90	56%	34%	10%
1992-93	73%	24%	3%

4) El percentatge d'alumnes de docència en català és lleugerament superior a l'escola pública. En canvi, a l'escola privada la proporció d'alumnes que són ensenyats en les dues llengües està lleugerament pel damunt. Els alumnes de docència totalment en castellà no superen el 4% a la privada; el percentatge de la pública, en aquest darrer cas, és del 3%.

5) Hem fet una classificació en cinc grups que tenen les característiques següents:

a) El primer grup té gairebé el 100% d'alumnes que fan l'ensenyament en català.

b) En el segon grup fan l'ensenyament en català un 73% d'alumnes i, aproximadament, un 23% el fan en les dues llengües. Hi ha una quantitat inapreciable d'alumnes (3%) d'aquest grup que fan quasi tot l'ensenyament en castellà.

c) El tercer té al voltant d'un 52% que el fan en català, un 39% en les dues llengües i un 9% en castellà.

d) El quart un 34% en català, un 44% en les dues llengües i un 21 % en castellà.

e) En el 5è un 17% en català, un 36% en les dues llengües i el 47% en castellà.

A les taules següents es pot comprovar, com en el cas de les escoles, el canvi de grup de cada comarca o districte municipal de Barcelona-Ciutat a través dels sis anys abans esmentats.

PERTANYIEN AL GRUP 1

En el curs 86-87	En el curs 89-90	En el curs 92-93
ALT EMPORDÀ	ALT EMPORDÀ	MARESME
BAIX EMPORDÀ	BAIX EMPORDÀ	ALT EMPORDÀ
GARROTXA	GARROTXA	BAIX EMPORDÀ
ALT CAMP	GIRONÈS	GARROTXA
CONCA DE BARBERÀ	SELVA	GIRONÈS

PRIORAT	ALT CAMP	SELVA
TERRA ALTA	ALT PENEDEÈS	ALT CAMP
OSONA	CONCA DE BARBERÀ	ALT PENEDEÈS
RIPOLLÈS	PRIORAT	BAIX CAMP
BERGUEDÀ	RIBERA D'EBRE	CONCA DE BARBERÀ
SOLSONÈS	BAIX EBRE	PRIORAT
GARRIGUES	TERRA ALTA	RIBERA D'EBRE
URGELL	CERDANYA	BAIX EBRE
PALLARS SOBIRÀ	OSONA	MONTSIA
	RIPOLLÈS	TERRA ALTA
	BAGES	CERDANYA
	BERGUEDÀ	OSONA
	SOLSONÈS	RIPOLLÈS
	GARRIGUES	ANOIA
	NOGUERA	BAGES
	SEGARRA	BERGUEDÀ
	URGELL	SOLSONÈS
	ALT URGELL	GARRIGUES
	PALLARS SOBIRÀ	NOGUERA
	PLA DE L'ESTANY	SEGARRA
	PLA D'URGELL	URGELL
		ALT URGELL
		PALLARS JUSSÀ
		PALLARS SOBIRÀ
		PLA DE L'ESTANY
		PLA D'URGELL

PERTANYIEN AL GRUP 2

En el curs 86-87	En el curs 89-90	En el curs 92-93
SELVA	BARCELONA 01	BAIX LLOBREGAT
ALT PENEDEÈS	BARCELONA 02	BARCELONA 04
BAIX EBRE	BARCELONA 03	BARCELONA 05
RIBERA D'EBRE	BARCELONA 04	BARCELONA 07
ANOIA	BARCELONA 06	BARCELONA 08
SEGRITÀ	BARCELONA 07	BARCELONA 10
	BARCELONA 09	BARCELONÈS
	VALLÈS OCCIDENTAL	
	GARRAF	
	TARRAGONÈS	
	SEGRITÀ	
	ALTA RIBAGORÇA	

PERTANYIEN AL GRUP 3

En el curs 86-87	En el curs 89-90	En el curs 92-93
MARESME	BARCELONA 01	BAIX LLOBREGAT
BAIX PENEDEÈS	BARCELONA 02	BARCELONA 04
BAIX CAMP	BARCELONA 03	BARCELONA 05
RIBERA D'EBRE	BARCELONA 04	BARCELONA 07
ANOIA	BARCELONA 06	BARCELONA 08
SEGRITÀ	BARCELONA 07	BARCELONA 10
	BARCELONA 09	BARCELONÈS
	VALLÈS OCCIDENTAL	
	GARRAF	
	TARRAGONÈS	
	SEGRITÀ	
	ALTA RIBAGORÇA	

PERTANYIEN AL GRUP 4

En el curs 86-87	En el curs 89-90	En el curs 92-93
VALLÈS OCCIDENTAL	BAIX LLOBREGAT	
VALLÈS ORIENTAL	BARCELONA 05	
GARRAF	BARCELONA 08	
TARRAGONÈS	BARCELONA 010	
	BARCELONÈS	

PERTANYIEN AL GRUP 5

En el curs 86-87	En el curs 89-90	En el curs 92-93
BAIX LLOBREGAT		
BARCELONÈS		

No ens ha d'estranyar que els quadres d'evolució de les escoles no sigui el mateix que el dels alumnes, ja que, encara que segueixen la mateixa tònica, les unitats que han servit per classificar les escoles són diferents de les que han servit per classificar els alumnes.

6) La distribució dels alumnes per nivells és la següent:

	EN CAT	%	CAT-CAS	%	EN CAS	%
P3	38404	89	3018	7	1640	4
P4	50191	88	3686	6	2990	5
P5	48838	83	5852	10	4006	7

1r	50025	80	9768	16	3131	5
2n	51492	78	11553	17	3278	5
3r	47894	70	17764	26	2581	4
4t	49432	69	19435	27	2649	4
5è	51600	67	22666	29	3201	4
6è	55883	67	27174	32	844	1
7è	57326	65	29440	34	829	1
8è	58463	65	30868	34	1196	1

A la vista d'aquesta distribució ens adonem que cada cicle té la seva pròpia distribució de percentatges. Així el parvulari de té una mitjana de 88% de alumnes en català, un 7% d'alumnes la docència dels quals és en les dues llengües i un 5% en castellà. D'aquesta tònica se n'aparta una mica el P5. L'escola pública d'aquest cicle té pràcticament tots els nens escolaritzats en català, la cinquena part de l'escola privada té els nens escolaritzats en les dues llengües o en castellà.

En el cicle inicial, el 79% és en català; el 16%, en les dues llengües, i el 5%, en castellà. L'escola pública té un 15% no escolaritzat totalment en català i l'escola privada, un 30%.

En el cicle mitjà, el 69% en català; el 27%, en les dues llengües, i el 4%, en castellà. L'escola pública té un 25% no escolaritzat totalment en català i l'escola privada, un 35%.

A la segona etapa, el 66% en català; el 33%, en les dues llengües, i l'1%, en castellà. L'escola pública té un 35% no escolaritzat totalment en català i l'escola privada, un 30%.

És clara la tendència a la disminució dels alumnes en català a mida que els nivells són d'alumnes més grans. Aquest fenomen es trenca a l'escola privada, ja que a la segona etapa hi ha més alumnes escolaritzats en català que al cicle mitjà.

Els escolaritzats en les dues llengües van augmentant al llarg de l'EGB, tot i que l'escola privada manté el percentatge més estable que la pública, en què augmenta notablement. I finalment, la minoria d'alumnes escolaritzats en castellà va disminuint des de parvulari a segona etapa on pràcticament desapareix aquesta categoria tant a l'escola pública com a la privada.

Unitats

La classificació dels alumnes es basa en el tipus de docència de la seva unitat i, encara que hi ha unitats que tenen molts alumnes i d'altres que en tenen pocs, el que s'ha dit per a aquests es pot repetir per a les unitats.

Immersió

1) Considerem que una unitat de parvulari, cicle inicial o cicle mitjà d'educació primària té les condicions necessàries per poder aplicar el programa d'immersió si el percentatge de catalanoparlants no supera el 30% i, evidentment, fa tot l'ensenyament en català. Aixó vol dir que algunes unitats tenen les condicions adients, però no apliquen el programa. Aquestes condicions també es poden aplicar a la segona etapa d'EGB, però el SEDEC no ha pogut iniciar el programa d'immersió per a aquests nivells.

Es considera que una escola aplica el programa d'immersió si té com a mínim una unitat en aquesta situació. Un alumne segueix el programa d'immersió, si la seva unitat té les condicions pertinents per poder aplicar-lo i, evidentment, aquesta unitat el posa en pràctica.

2) Segons les zones esmentades en l'apartat "LENGUA FAMILIAR" les característiques de la immersió seran diferents:

a) Primerament, hi ha zones en què les escoles que apliquen el programa d'immersió són comparables. Són aquelles on és majoritària la població castellanoparlant, perquè tots o quasi tots els nivells d'una escola tenen les condicions d'aplicació.

b) Per altra, banda ens trobem amb zones en què la població està equilibrada quant a llengües amb un petit avantatge dels catalanoparlants. Per tant, en aquests casos, una mateixa escola pot tenir unes unitats en què s'aplica el programa i d'altres on no s'aplica i, en conseqüència, no totes les escoles d'immersió d'aquestes comarques són comparables.

Les comarques d'aquests dos primers apartats en què es pot aplicar el programa d'immersió són les següents:

BAIX LLOBREGAT

BARCELONA 01
 BARCELONA 02
 BARCELONA 03
 BARCELONA 04
 BARCELONA 05
 BARCELONA 06
 BARCELONA 07
 BARCELONA 08
 BARCELONA 09
 BARCELONA 10

VALLÈS ORIENTAL

ALT EMPORDÀ
 BAIX EMPORDÀ
 GIRONÈS
 SELVA
 BAIX PENEDÈS
 GARRAF
 TARRAGONÈS
 BAIX CAMP
 CERDANYA
 ANOIA

BARCELONÈS	(sense Barcelona-ciutat)	BAGES
MARESME		SEGRÌÀ
VALLÈS OCCIDENTAL		

c) Finalment, a les zones on la llengua majoritària és el català no es pot parlar, pròpiament, d'aplicació del programa, ja que els alumnes que complirien les condicions d'aplicació pràcticament no existeixen. Aquestes comarques són les següents:

GARROTXA	SOLSONÈS
ALT CAMP	GARRIGUES
ALT PENEDÈS	NOGUERA
CONCA DE BARBERÀ	SEGARRA
PRIORAT	URGELL
RIBERA D'EBRE	ALT URGELL
BAIX EBRE	PALLARS JUSSÀ
MONTSIÀ	PALLARS SOBIRÀ
TERRA ALTA	PLA DE L'ESTANY
OSONA	PLA D'URGELL
RIPOLLÈS	ALTA RIBAGORÇA
BERGUEDÀ	

3) Donarem els resultats generals dels tres censos.

	Escoles	Alumnes
1986-87	527	37251
1989-90	684	51433
1992-93	1281	133145

No descriurem la situació de les escoles sinó la dels alumnes, ja que les dues primeres zones no són homogènies pel que fa a les escoles. Els alumnes, en canvi, ens donen una unitat homogènia.

4) El percentatge d'alumnes que segueixen el programa d'immersió és superior a l'escola pública que a la privada, tant a parvulari i cicle inicial com a cicle mitjà.

5) Els percentatges dels resultats del curs 1992-93 de què parlarem a continuació són donats sobre el total d'alumnes que poden seguir el programa, no sobre el total d'alumnes de Catalunya.

Tot i que no hem publicat els resultats de la possible immersió a

segona etapa, els hem fet servir perquè la classificació resultant sigui el més fina possible.

Els quatre grups en què classifiquem les comarques tenen les característiques següents:

a) El grup 1 té un 13% d'immersió a parvulari i cicle inicial, un 13% a cicle mitjà i un 28% a segona etapa, aproximadament.

b) El grup 2 té, més o menys, un 60% a parvulari i cicle inicial, un 35% a cicle mitjà i un 40% d'immersió a segona etapa.

c) El grup 3 té un 90% d'immersió a parvulari i cicle inicial, un 60% a cicle mitjà i un 60% a segona etapa.

d) El grup 4 té un 100% a parvulari i cicle inicial, un 95% a cicle mitjà i un 90% a segona etapa aproximadament.

La classificació per grups ha estat la que segueix:

DISTRIBUCIÓ PER COMARQUES DELS ALUMNES D'IMMERSIÓ

Grup 1	Grup 2	Grup 3	Grup 4
BARCELONA 04	BAIX LLOBREGAT	VALLÈS OCC.	MARESME
BARCELONA 05	BARCELONA 01	VALLÈS ORIENT	ALT EMPORDÀ
	BARCELONA 02	BAIX PENEDEÈS	BAIX EMPORDÀ
	BARCELONA 03	GARRAF	GIRONÈS
	BARCELONA 06	BAIX CAMP	SELVA
	BARCELONA 07		CERDANYA
	BARCELONA 08		ANOIA
	BARCELONA 09		BAGES
	BARCELONA 10		
	BARCELONÈS		
	TARRAGONÈS		
	SEGRIÀ		

Les unitats d'immersió segueixen el mateix tipus de distribució que els alumnes.

Professors tutors

1) Les característiques habituals del professorat, pel que fa a la docència en català, són les següents: acreditació acadèmica del català, experiència en la docència en català i domini de la llengua catalana.

2) Les evolucions que han seguit en aquests darres cursos és la següent:

	Amb acreditació	Sense acreditació
1986-87	65%	35%
1989-90	74%	26%
1992-93	88%	12%
	Amb experiència	Sense experiència
1986-87	71%	29%
1989-90	71%	29%
1992-93	81%	19%
	Amb domini	Sense domini
1986-87	78%	22%
1989-90	76%	24%
1992-93	84%	16%

Com és notori, els canvis de l'experiència i del domini no segueixen una evolució regular. Això és així perquè els criteris que es donen a l'enquesta per contestar aquest apartat són bastant subjectius, tant per part de l'enquestador com per part d'aquell que contesta. En canvi, l'acreditació acadèmica segueix una evolució en consonància amb els altres paràmetres mesurats en aquests censos. Ens sembla prou natural que sigui així, ja que l'acreditació acadèmica és un acte formal de l'Administració, del qual, per tant, queda constància.

2) En tots tres casos, l'escola pública té un percentatge d'acreditació, d'experiència i de domini lleugerament superior al de l'escola privada.

Comparació entre el percentatge d'alumnes catalanoparlants i el percentatge d'alumnes que fan l'ensenyament en català

1) La diferència entre aquests dos percentatges ens dona el grau de transformació sociolingüística escolar d'un territori respecte a les seves possibilitats de partença (percentatge de catalanoparlants).

2) L'evolució d'aquesta diferència al llarg dels tres censos és la següent:

	Ensenyament en català	Catalanoparlants	Increment
1986-87	42%	39%	3%
1989-90	56%	40%	16%
1992-93	73%	41%	32%

3) En el curs 1992-93 la distància de l'escola pública és superior a la de l'escola privada. El punt de partença de la primera és d'un 35% i el d'arribada és d'un 76%, més del doble. En canvi a l'escola privada la distància va del 48% al 70%.

4) Pel que fa, també, al curs 1992-93 farem un estudi per territoris. La primera cosa que s'observa és que en tots hi ha un increment entre aquests dos percentatges, però no tots tenen la mateixa intensitat.

Hem dividit aquests increments en cinc grups:

a) En el primer grup la diferència entre els alumnes catalanoparlants i els que fan l'ensenyament en aquesta llengua és d'uns 7 punts de 'mitjana'. Hi pertanyen els territoris següents:

BARCELONA 02	1	12,252
BARCELONA 04	1	8,949
BARCELONA 05	1	10,954
SEGRIÀ	1	4,935
ALTA RIBAGORÇA	1	11,302

Els nombres situats a la columna del mig signifiquen el grup a què pertany el territori i els de la columna de la dreta signifiquen l'allunyament de la "mitjana" del grup, així per exemple, el Segrià és la comarca més allunyada de les característiques d'aquest grup.

El percentatge de catalanoparlants d'aquest grup està al voltant d'un 54% i és troba situat a la banda mitjana de Catalunya; és a dir, aquests territoris en tenen alguns situats per sobre i d'altres situats per sota, quant a percentatge de catalanoparlants.

El percentatge d'alumnes que fan l'ensenyament en català està al voltant d'un 61% i es troba situat a la banda baixa de Catalunya; és a dir, aquests territoris tenen pràcticament tots els altres per damunt, pel que fa al percentatge d'alumnes que fan l'ensenyament en català.

La diferència entre els dos percentatges és notablement petita.

b) En el segon grup hi trobem els territoris en els quals la diferència és d'uns 13 punts de mitjana. Hi pertanyen:

GARROTXA	2	5,237
CONCA DE BARBERÀ	2	5,903
PRIORAT	2	2,151
RIBERA D'EBRE	2	5,015
BAIX EBRE	2	5,835

MONTSIÀ	2	3,773
TERRA ALTA	2	12,240
OSONA	2	12,043
BERGUEDA	2	12,043
SOLSONÈS	2	9,090
GARRIGUES	2	7,101
NOGUERA	2	7,228
SEGARRA	2	7,110
ALT URGELL	2	15,015
PALLARS JUSSÀ	2	14,425
PALLARS SOBIRÀ	2	1,851
PLA DE L'ESTANY	2	2,151
PLA D'URGELL	2	3,612

El percentatge de catalanoparlants, en aquest grup, està al voltant d'un 85% i es troba situat a la banda més alta de Catalunya.

El percentatge d'alumnes que fan l'ensenyament en català està al voltant d'un 98% i és situat, també, a la banda més alta de Catalunya.

El diferencial és relativament baix però normal, ja que els dos percentatges estan en el nivell màxim.

c) En el tercer grup la diferència és d'uns 30 punts. Els seus territoris són els següents:

BAIX LLOBREGAT	3	8,454
BARCELONA 08	3	6,454
BARCELONA 10	3	11,516
BARCELONÈS	3	3,852

El percentatge de catalanoparlants és més o menys d'un 20% i és troba situat a la banda més baixa de Catalunya.

El percentatge d'alumnes que fan l'ensenyament en català està al voltant d'un 50% i es troba situat, també, a la banda més baixa de Catalunya.

La diferència és bastant notable i, si no és més gran, és pel baix percentatge de catalanoparlants d'aquests territoris que fa difícil un augment més elevat de l'ensenyament en català.

d) En el quart grup la diferència és d'uns 36 punts. Els territoris que el componen són els següents:

BARCELONA 01	4	4,916
BARCELONA 03	4	6,534
BARCELONA 07	4	15,307

BARCELONA 09	4	7,912
VALLÈS OCCIDENTAL	4	6,172
VALLÈS ORIENTAL	4	8,123
BAIX PENEDEÈS	4	13,348
GARRAF	4	9,121
TARRAGONÈS	4	3,930

El percentatge de catalanoparlants és aproximadament d'un 34% i és troba situat a una banda relativament baixa de Catalunya.

El percentatge d'alumnes que fan l'ensenyament en català està al voltant d'un 70% i es troba situat prop de la banda més alta de Catalunya.

La diferència és de les més altes de Catalunya.

e) En el cinquè grup la diferència és d'uns 39 punts. El componen els següents territoris:

BARCELONA 06	5	14,546
MARESME	5	11,251
ALT EMPORDÀ	5	6,625
BAIX EMPORDÀ	5	7,188
GIRONÈS	5	4,658
SELVA	5	2,930
ALT CAMP	5	8,719
ALT PENEDEÈS	5	9,612
BAIX CAMP	5	9,102
CERDANYA	5	6,833
RIPOLLÈS	5	15,163
ANOIA	5	5,867
BAGES	5	3,133
URGELL	5	15,610

El percentatge de catalanoparlants és aproximadament d'un 54% i és troba situat a la banda mitjana de Catalunya.

El percentatge d'alumnes que fan l'ensenyament en català està al voltant d'un 93% i es troba situat a la banda més alta de Catalunya.

El diferencial és dels més alts de Catalunya.

Les quantitats que apareixen a la columna de la dreta són les aproximacions dels territoris a la "mitjana" de percentatge de catalanoparlants i de percentatge d'alumnes que fan l'ensenyament en català conjuntament, com ja s'ha dit anteriorment. Les aproximacions que van

més enllà del 10 són casos de territoris que són fronterers amb altres grups.

Resum de parvulari i ensenyament primari

Hi ha hagut, en aquests sis darrers cursos, una evolució cap a una més gran escolarització en llengua catalana, com ens mostren els quadres dels apartats d'escoles i d'alumnes. La majoria dels percentatges d'alumnes que apliquen el programa d'immersió dels territoris que tenen les condicions adients per poder aplicar-lo sobrepassen el 60%. Tenint en compte que el programa es va començar aplicar el curs 1984-85, l'evolució ha estat notable.

La comparació entre la 'llengua familiar' dels alumnes i la llengua en què fan l'ensenyament ens dona la tendència (el tarannà) amb què cada territori ha evolucionat en introduir la llengua catalana en la docència, ja que el percentatge d'alumnes catalanoparlants no ha variat sensiblement en aquests darrers cursos, en canvi, el de docència en català ha tingut una variació important. Excepte alguns districtes de Barcelona-Ciutat i un parell de comarques de les Terres de Ponent, la majoria dels territoris han fet una variació remarcable si es té en compte el punt de partença de l'escola en català. Els territoris que més han evolucionat cap a una implantació més gran del català, quant a llengua de docència, són aquells que tenen un equilibri entre catalanoparlants i castellanoparlants, i a més, no són de Barcelona-ciutat (que també participa d'aquest equilibri lingüístic).

ENSENYAMENT SECUNDARI

La informació d'ensenyament secundari s'ha obtingut de les dades sociolingüístiques que consten a les memòries dels centres i que es troben a les diverses Delegacions Territorials. Això, a diferència de primària, només s'ha fet en dos cursos: 1990-91 i 1992-93. El curs 1989-90 es va enviar una enquesta semblant a la de primària, però el resultat va ser decebedor: el grau de resposta no va arribar al 50%. Les característiques dels centres, dels alumnes, del professorat, etc. d'ensenyament secundari no coincidiran amb les d'ensenyament primari, ni les seves categories tampoc ("en català", "en les dues llengües", "en castellà", etc.); això és així perquè a les memòries de secundària no consta la 'llengua familiar' dels alumnes, els anys de docència en català dels professors ni tampoc el grau de domini del català d'aquests.

Una altra diferència entre primària i secundària és el tipus d'ensenyament; mentre a parvulari i primària un sol professor, que sol ser el tutor, quasi monopolitza l'ensenyament d'una unitat, a secundària, aquest tutor no incideix en els alumnes gaire més que els altres professors del grup (recordem que allò que és una unitat a primària és un grup a secundària).

Per una altra banda, també cal recordar que a secundària hi ha dues branques: el batxillerat i la formació professional, mentre que a primària l'ensenyament és el mateix per a tothom. A la pràctica això ha comportat, si més no fins el curs passat, unes diferències socioeconòmiques, socio-culturals i de capacitats d'aprenentatge realment notables. Així, en general, la FP s'ha nodrit d'un alumnat situat a la franja baixa d'aquestes característiques. La base de l'estadística de la secundària és la llengua en què es fa l'assignatura, perquè a les memòries dels centres es troba establert així. Les categories segons la llengua en què es fan les assignatures són tres:

- a) En català;
- b) Català-Castellà;
- c) En castellà

Alumnes

1) Si un alumne pertany a un grup en què es fa un 70% d'assignatures en català com a mínim, se'l considera que fa l'ensenyament en català; si l'alumne és d'un grup on es fa entre el 70% i el 50% de docència en aquesta llengua, se'l considera que el fa gairebé en català; si el grup fa entre el 50% i el 30% en català, el fa gairebé en castellà i, finalment, si el seu grup fa menys del 30% de les assignatures en català, es considera que l'alumne fa l'ensenyament en castellà.

A diferència de primària, en què tenim tres categories per a la classificació dels alumnes, a secundària la categoria de "en les dues llengües", ens hem vist obligats a subdividir-la en dos, ja que aquesta categoria, a secundària, ens quedava molt dicotomitzada i, si no l'haguéssim separat en dos, ens hauríem trobat amb individus molt diferents dins de la mateixa categoria: s'hi barrejaven molts individus propers a la categoria "en català" amb d'altres, la resta, que eren molt propers a la categoria "en castellà".

Potser perquè la frontera entre categories és sempre una mica arbitrària, ens hem trobat, també, que el criteri de separació entre la categoria dels que ho fan tot en català i les altres categories en el curs 1990-

91 era més rígid que a primària en el cursos 1986-87 i 1989-90; això ens ha fet variar el criteri de separació a secundària en el curs 1992-93 -perquè sigui igual al de primària-, i per tant, quan comparem els números d'aquests dos cursos en què s'ha fet cens de secundària, s'ha de tenir en compte que les dades del curs 1990-91 haurien de ser una mica més elevades per ser comparables amb les dels altres censos. Tot el que acabem de dir no tan sols és vàlid per a la classificació dels grups, sinó per a totes les classificacions posteriors.

2) En general, les zones d'implantació segons el tipus de docència per als alumnes de secundària serien les mateixes que en el cas de la llengua familiar dels alumnes de primària. Serien, com és normal, les següents:

a) Zones on són menys presents els grups en què s'ensenyava en català i tenen majoria de castellanoparlants. Són les més poblades i estan al voltant dels nuclis industrials i de serveis (Barcelonès, Baix Llobregat, Vallès Occidental, Tarragonès...).

b) Zones on el català és més present i tenen majoria, poca, de catalanoparlants. Són les zones turístiques i nuclis industrials i de serveis secundaris (els Empordans, la Selva, la Cerdanya, el Segrià, el Gironès, el Bages, l'Anoia...).

c) Zones en què l'ensenyament en català hi és present majoritàriament amb una gran majoria de catalanoparlants. Són les que podríem qualificar de rurals i amb molt poca població.

Tot i així, en el cas de secundària, hi ha unes set comarques que en el cas de la llengua familiar estaven en el tercer grup i ara han passat al segon, i unes cinc que abans estaven en el segon i ara estan en el tercer. El primer grup queda establert de la mateixa manera que a primària.

3) Els resultats dels dos censos són força diferents:

	En català	Cat-cast1	Cat-Cast2	En castellà
1990-91	31%	26%	36%	7%
1992-93	45%	25%	27%	3%

El canvi ha estat força positiu, però sense arribar als nivells evolutius de primària.

4) La distribució pel que fa a les distintes agrupacions de secundària és la següent:

	En català	Cat-cast1	Cat-Cast2	En castellà
BUP PÚBLIC	54%	30%	14%	3%
BUP PRIVAT	48%	26%	22%	4%
FP PÚBLICA	38%	21%	39%	2%
FP PRIVADA	30%	18%	50%	3%
BUP	52%	29%	17%	3%
FP	34%	19%	44%	2%
PÚBLIC	48%	27%	22%	3%
PRIVAT	40%	22%	35%	4%
TOTAL	45%	25%	27%	3%

Com es pot comprovar a la taula anterior, el sector on el català té més incidència és en el BUP públic, en el qual més del 50% dels alumnes de tot Catalunya fan l'ensenyament en català. El BUP privat el segueix a poca distància. En canvi, els alumnes del sector en què el català té menys incidència és el de FP privada, on tot just arriben al 30% els alumnes que fan l'ensenyament en català i, a més, una mica més del 50% fa l'ensenyament gairebé en castellà. La FP pública té uns percentatges una mica superiors. Es pot dir que la FP, en general, té uns nivells d'ensenyament en català francament baixos comparats amb els de BUP. També es comprova, quant a alumnes, que l'ensenyament públic de secundària està més normalitzat que el privat.

Grups

El tipus d'ensenyament que rep un alumne es fonamenta en el que rep el grup en què està ubicat.

Per tant, tot el que s'ha dit dels alumnes es pot repetir per als grups, perquè totes les distribucions, tant per territoris com per sectors, són molt semblants a les d'aquells. Tant en el cas anterior com en aquest, les proporcions d'ensenyament en català comparades amb les de primària són notablement inferiors, encara que ens fixem en el BUP públic que és el sector on es fa més ensenyament en català de tota la secundària.

Centres

Per a al classificació dels centres hem cregut convenient establir cinc categories.

- 1) S'entén que un centre fa l'ensenyament en català si tots els seus

grups fan l'ensenyament en aquesta llengua (En català).

Si més del 50% dels seus grups fan l'ensenyament en català, es diu que fan l'ensenyament gairebé en català (Cat-cast1).

Si menys del 50% dels grups fan l'ensenyament en català, es diu que el fan en les dues llengües; els altres grups d'aquestes dues darreres categories de centres fan l'ensenyament en les dues llengües (Cat-cast 2).

Si tots els grups ensenyen en les dues llengües i alguns en castellà, es diu que aquell centre fa l'ensenyament gairebé en castellà (Cat-cast 3).

I finalment, si la majoria dels grups fa la docència en castellà, es diu que l'ensenyament d'aquell centre és fet en castellà (En castellà). Donada l'"assignaturització" que suposa l'ensenyament a secundària, és més difícil que el possible projecte lingüístic que puguin tenir els centres sigui tan coherent com ho és el de primària, ja que un professor no preparat en llengua catalana pot entrar a donar classe a molts grups, i això suposa, de vegades, la impossibilitat de seguir una certa línia lingüística en alguns centres. Aquest cas no succeeix tant a primària.

Hem procurat seguir una classificació de centres més o menys paral·lela a la de les escoles de primària. Els centres que fan l'ensenyament en català i els que el fan en castellà segueixen les mateixes condicions de categorització que a primària. Les dues primeres categories de centres que fan l'ensenyament en les dues llengües corresponen, més o menys, a les dues categories d'escoles evolutives, com es pot comprovar per les definicions que n'hem fet. Finalment, la darrera categoria de centres que fan l'ensenyament en les dues llengües seria semblant a la de les escoles estacionàries.

2) Les zones d'implantació són les mateixes que les dels alumnes

3) Atès que la categorització dels dos cursos en què s'ha fet cens a secundària ha estat diferent, no podem fer una comparació prou clara de les dades d'aquests dos censos.

4) Les diferents agrupacions de secundària donarien la distribució següent:

	En català	Cat-cast1	Cat-Cast2	Cat-Cast3	En castellà
BUP PÚBLIC	26%	34%	35%	5%	0%
BUP PRIVAT	29%	18%	25%	27%	0%
FP PÚBLICA	14%	24%	41%	21%	0%
FP PRIVADA	15%	8%	24%	51%	2%

BUP	27%	26%	30%	16%	0%
FP	15%	14%	30%	40%	1%
PÚBLIC	22%	30%	37%	11%	0%
PRIVAT	22%	13%	25%	39%	1%
TOTAL	22%	21%	30%	26%	1%

L'aparent discrepància entre les distribucions dels centres i la dels alumnes s'explica:

a) L'“assignaturització”, com ja hem dit abans, suposa que molts centres tenen alguns grups, pocs, en castellà o en les dues llengües i, per tant, no poden estar comptabilitzats en la categoria ‘en català’.

b) Els centres de les categories “cat-cast1” i “cat-cast2” tenen alumnes ensenyats en català en una certa proporció; si sumem aquestes proporcions de centres d'aquestes dues categories a la totalitat dels centres de la categoria “En català” ens trobem amb uns percentatges similars tant a la classificació d'alumnes com a la de centres.

Evidentment, l'agrupació que està molt lluny de d'una normalització lingüística mínimament acceptable és la dels centres de FP privats, com ja s'ha pogut comprovar en el cas de classificació d'alumnes.

Professors

1) A les dades de les memòries de secundària només podem trobar-hi la titulació en llengua catalana dels professors; per tant, sobre el domini del català i l'experiència a donar classes en català no en sabem res.

La classificació aquí és una mica diferent de la de primària. Eliminem tots aquells professors que tenen només alguna assignatura de reciclatge de català i afegim les categories de llicenciat en filologia catalana i la dels que no han emplenat el full corresponent de la memòria del centre. Les categories són les següents:

- a) Llicenciats en filologia catalana
- b) Mestres de català
- c) Certificat de Capacitació o similar
- d) No tenen cap titulació
- e) No contesten

No es pot comptabilitzar els d'aquesta última categoria amb els que no tenen cap titulació, perquè ens consta que molts professors que

estarien situats a les tres primeres categories no han contestat; el que no sabem és quants estan en aquesta situació.

2) La distribució per a les distintes agrupacions és la següent:

	Llicenciat	Mestre	Certificat	Cap títol	No contesta
BUP PÚBLIC	7%	37%	7%	8%	40%
BUP PRIVAT	5%	15%	7%	15%	58%
FP PÚBLICA	4%	26%	5%	11%	54%
FP PRIVADA	2%	13%	6%	25%	55%
BUP	6%	30%	7%	11%	46%
FP	3%	21%	6%	17%	54%
PÚBLIC	6%	33%	6%	9%	45%
PRIVAT	3%	14%	7%	19%	57%
TOTAL	5%	26%	6%	13%	49%

Aquesta taula mostra, una vegada més, que la FP privada és el sector més desafavorit, pel que fa a normalització lingüística, de tots els sectors d'ensenyament no universitari.

Resum de secundària

La tendència general a secundària, pel que fa als diversos territoris, és la mateixa que a primària, però els nivells de normalització són notablement més baixos que en aquests cicles. El BUP fa l'ensenyament més en català que la FP. El sector menys normalitzat és la FP privada.

Quant a condicions acadèmiques dels professors per poder ensenyar en català, la situació és bastant deficient. A més, hi ha molts professors dels quals no tenim cap dada.

Joaquim Arenas - Santiago Vial